МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМА НА СРЕДНОТО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

И С Т О Р И Ј А

ИЗБОРНА ЗА МАТУРА
за III година

ЕКОНОМСКА, ПРАВНА И ТРГОВСКА СТРУКА
правен асистент

Скопје, мај 2001 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1.	Назив на наставниот предмет :	ИСТОРИЈА
1.2.	Струка:	Економска, правна и трговска
1.3.	Образовен профил :	Правен асистент
1.4.	Општо образовен предмет :	Изборна настава
1.5.	Година (Фаза на изучување на наставниот предмет):	III година
1.6.	Број на часови на наставниот предмет	
1.6.1.	Број на часови неделно (неделен контакт) :	2 часа
1.6.2.	Број на часови годишно (квота на изучување) :	72 часа
1.7.	Статус на наставниот предмет:	Изборен предмет во функција на м а т у р а

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

Целите на наставата по историја, во стручното образование, е учениците да усвојат суштински, систематизирани и научно потврдени знаења од општата историја, да се изгради вредносен систем на погледи, мислења, ставови и однесувања на младите спрема историските настани, процеси, појави и правците на идниот развој и да се продлабочи интересот за натамошно изучување на историските насоки и процеси.

2.1. Општи цели:

- ученикот да развие индивидуални способности за образование, самообразование и придонес во изградување на активна личност во секојдневниот живот во работната средина и пошироко во општествената средина;
- да развие сознајни интереси и масовни способности за критичко сфаќање и прифаќање на објективните вистини и законитости низ општествениот развиток;
- да развие љубов и почит кон сите народи, чувство и моралност и припадност кон државата во која живее ;
- да развие граѓанска свест и да се воспитува за мир, стабилност, плуралистичка и парламентарна демократија, индивидуални и човекови права, отвореност и соработка спрема сите земји;
- да всади љубов и почит за културна соработка и културни активности, заштита и збогатување на културното наследство.

2.2. Посебни цели:

- ученикот да усвои знаења за најзначајните настани, појави и процеси од општата историја;
- да ги открива причинско-последичните односи меѓу историските настани, појави и процеси и да се поттикнува и оспособува кон критичко мислење, заземање на сопствен став и убедување;
- да се оспособи да направи проценка како идеите, настаните и личностите, со текот на времето, предизвикале промени на условите кои го одредувале континуитетот на човечкото општество;
- да ги подреди настаните, процесите, појавите со цел да развие смисла на хронологија;
- да направи синтеза на еволутивниот, духовниот и културниот развиток на човекот во сите периоди од општествениот развиток.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За да можат учениците успешно да ги следат и совладаат програмските содржини предвидени за III година, неопходно е да се потсетат на успешно реализирани содржини во I година. Содржините од III година се во функција на матурата и во основа тоа се содржини кои се продлабочени и проширени од I година и на ученикот ќе му овозможат збогатување на неговото знаење, умеење и способности кои му се потребни за натамошниот успех во професијата и животот.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС
4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематски целини и другите предмети
ПРАИСТОРИЈА КАМЕНО ВРЕМЕ	Ученикот: - да ги појасни и претстави главните от-критија на човекот, говорот, огнот, пр-вите живеалишта, правењето орудија и оружје; - да го разликува животот на луѓето во ордата, родот, племето, братството; - да ја познава организациската поделба на работа и улогата на мажот и жената.	Историски атлас историска читанка, цртежи, слики, елемент филм-камено време ЦД-Македонски древности карта:Македонија Балкански Полуостров.	Географија, мајчин јазик ликовно образование. Корелација меѓу тематските целини и другите предмети се однесува за сите теми и тематски целини

МЕТАЛНО ВРЕМЕ	- да ги претстави промените кои настанаа со појава на занаетчиството и трговијата; - да ги објасни причините кои доведоа до појава на државата; - да ја разбере материјалната и духовната култура на човекот, да ги издвои првите верувања и да прави разлика помеѓу тотем и многубоштво.	Ги поттикнува учениците кон мисловни активности и организира дебата “Како човекот станал џин”. Самостојно подготвува нај-различни предмети од праисторијата, макета на првобитно живеалиште, орудија и оружје. Посетува археолошки локалитет, музеј и слично.	
МАКЕДОНИЈА ВО ПРА-ИСТОРИЈАТА	- да ги опише најраните траги на живот во Македонија; - да ја претстави Македонија како богата земја во светот со праисториска култура; - да ја потенцира важноста на Карпестата уметност во Македонија и да нагласи кои се најстарите форми на карпеста уметност.		
<u>СТАР ВЕК</u> **НАЈСТАРИ ЦИВИЛИЗАЦИИ**	- да ги разјасни и разложи основните карактеристики на државното и општественото уредување на државите од Стар Исток; - да ги разграничи цивилизациските достигнувања во религијата, писмото, науките, уметноста, литературата.	Историски атлас, историска читанка, слики, цртежи, елемент филм-Египет.	

СТАРАТА ЕВРЕЈСКА ДРЖАВА	- да ја определи територијата на Палестина и да објасни која била основната дејност на населението; - да ги опише процесот на навлегување на еврејските племиња и промените кои настанале во родовско-племенскиот начин на живот; - да го опише процесот на создавање и распаѓање на еврејската држава; - да ја разбере културата и нејзините дострели кај сите народи.	Карта : свет Балкански Полуостров Хелада Рим ЦД-историја на свет изработува	
Х Е Л А Д А	- да го опише родовското уредување во Хелада од XII-VIII век пр.н.е. од изворите на Илијадата и Одисејата; - да го објасни значењето на критско - микенската култура; - да ги наведе причините за колонизација.	Изработува хронолошка таблица на држави од Стар Исток. Анализира преку пирамидата на египетското општество каква е хиерархијата на општествените слоеви во Стар Исток. Подготвува шема на развојот на писмото кај различните народи од првите цивилизации.	
СПАРТА И АТИНА	- да прави разлика и да ги спореди општественото и државното уредување во Спарта и Атина; - да ги опише судирите помеѓу хеленските полиси (трговски, економски, воени).		

КУЛТУРАТА НА ХЕЛАДА	- да ги разбере верувањата и митологијата кај Хелените; - да ги истакне причините зошто се организирале олимписките игри; - да ги опише достигнувањата во културата, уметноста, литературата, науката.	Изработува преглед на значајни градби кои се сочувани до денес од државите на Стар Исток, Хелада, Рим користи текст метода преку разработка на четивата: “Како била градена Кеопсовата пирамида “ “ Илијада и Одисеја “ “ Театарот во Атина “ “ Господарот и колонот “ “ Признавање на Христијанството “. За реализација на содржините користи форми, методи и техники кои му овозможуваат ученичка работа	
БАЛКАНСКИ НАРОДИ	- да го опише формирањето на Илирското кралство ; - да ги објасни културата и достигнувањата во религијата, науката, материјалните остатоци; - да го разјасни формирањето на Тракијското кралство.		
НАСТАНОК НА РИМСКАТА ДРЖАВА	- да го објасни државното и општественото уредување на римската држава ; - да ги опише односите помеѓу патрицијите и плебејците; - да го разбере процесот на прераснување на Рим во светска сила (освојување во Европа, Африка, Азија).		
ВНАТРЕШНИ БОРБИ ВО РИМСКАТА ДРЖАВА	- да ги истакне внатрешни борби во Римската држава со акцент на положбата на селаните и робовите, реформите на браќата Граси, востанието на Спартак; - да ги опише граѓанските судири (војни) во Рим и создавањето на првиот и вториот Триумфират.		

ХРИСТИЈАН-СТВОТО ВО РИМСКАТА ДРЖАВА	- да го осознае односот на христијанството кон римската држава и обратно; - да ги опише прогоните на христијаните и да го проучи фактот како христијанството станало државна религија.		
СРЕДЕН ВЕК ЕВРОПА ПРЕД ГОЛЕМАТА ПРЕСЕЛБА НА НАРОДИТЕ	- да го претставува начинот на живеење кај Германите. Хуните, Словените и да ги претстави правците на преточување; - да ги објасни последиците од преселбите и формирањето на новите држави.	Историски атлас, историска читанка, слики, цртежи, елемент филм – “Развој на средновековен град”.	
ЕВРОПА И НЕЈЗИНОТО ЖИВЕЕЊЕ ВО СРЕДЕН ВЕК	- да го објасни државното и општественото уредување на новоформираните држави во Европа; - да ги опише општествено-економските односи, начинот на обработка на земјата и да ги претстави кои се општествените слоеви (пирамидата на хиерархија); - да даде белег на јустинијаковиот кодекс	Карта: Европа Византија од V-XII век Арабиски Полуостров Балкански Полуостров.	
УЛОГАТА НА РЕЛИГИЈАТА ВО СРЕДЕН ВЕК	- да ја претстави улогата и значењето на христијанската религија, нејзиното влијание, примањето на христијанството; - да го истакне ширењето на исламот, муслиманската ера.	Употребува апликации и се претставуваат правците на преселбите, изработува шема на општествените слоеви што се во феудалното општество	

КУЛТУРАТА ВО СРЕДЕН ВЕК	- да ги опише достигнувањата во културата во државите во Европа во среден век со акцент на културата во Византија, кај Франките и Арабјаните; - да ги објасни достигнувањата во областа на науката, уметноста, книжевноста, градежништвото.	Поттикнува критика, мислење и однесување кон културата и културното наследство во средниот век користи историски текст: “ Илјада и една ноќ” “ Арапската култура”	
ОПШТЕСТВЕНО-ЕКОНОМСКИТЕ ПРОМЕНИ ВО РАЗВИЕНИОТ И ДОЦНИОТ СРЕДЕН ВЕК	- да објасни кои беа причините за развој на средновековните градови; - да го уочи општествено-економскиот напредок и борбата за превласт во градовите, централизација на власта.		
СОЗДАВАЊЕ НА НОВИ ДРЖАВИ НА БАЛКАНОТ	- да го опише создавањето на Латинското церство; - да го објасни создавањето на Второто Бугарско царство; - да го објасни создавањето на државата на Немањиќите; - да ја опише положбата во Албанија во XIII век.		
ОСМАНЛИСКАТА ДРЖАВА	- да го опише создавањето на османлиската власт, ширењето на државата, почетоците на навлегување на Балканскиот Полуостров.		

ПОТПАЃАЊЕ НА БАЛКАН-СКИТЕ ДРЖАВИ ПОД ОСМАН-ЛИСКА ВЛАСТ	- да го објасни навлегувањето на османлиите на Балканот; - да ги опише причините и кога дојде до потпаѓање на балканските држави Бугарија, Србија и Албанија под османлиска власт.		
НОВ ВЕК ГРАЃАНСТВОТО ВО БОРБА ЗА НОВИ ПОЛИ-ТИЧКИ ПРАВА	- да ја објасни положбата на сталежите, каква е улогата на парламентот, каква е економската моќ на граѓанството; - да ја истакне борбата против апсолутизмот на владетелите.	Историски атлас, историска читанка, слики, цртежи, графикони.	
ГОЛЕМАТА ФРАНЦУСКА РЕВОЛУЦИЈА	- да ја опише состојбата во Франција во време на јакобинската диктатурата, донесувањето на Уставот; - да ги претстави освојувањата на Наполеон, прогласување на церство; - да ги објасни одлуките на Виенскиот Конгрес.	Карта: Европа свет карикатура – сталежите во Франција.	
ПОДЕМ НА ЕВРОПСКАТА ДЕМОКРАТИЈА	- да ја опише парламентарната демократија, појавата на социјалистичката идеја, улогата и значењето на Парискатa Комуна, борбата на жената за политички права.	Изработува макета на средновековен град организира дебата на тема: “Зошто е потребно граѓанско општество “.	

КУЛТУРАТА ВО ЕВРОПА ВО ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XIX ВЕК	- да го опише развојот на науката (природни, општествени); - да ги претстави достигнувањата во ликовната уметност, сликарството, вајарството, архитектурата.	Ја претставува во преглед културата во Европа во XIX век. Употребува текст метода: “ Настанување на еден средновековен град” “Од француската демократија за правата на човекот и граѓанинот во 1789 год.” Употребува постапки, техники, форми, методи кои му покажуваат успех во работата.	
РАЗВОЈ НА ГРАЃАНСТВОТО ВО БАЛКАНСКИТЕ ЗЕМЈИ	- да го објасни општествено-економскиот развој на Балканските народи; - да го забележи подемот на занаетчиството и трговијата, појава на интелегенцијата.		
Разгорување на национално-ослободителното движење кај балканските народи под османлиската власт во почетокот на XIX век	- да ги претстави ослободителните борби на српскиот народ; - да го опишат грчкото востание и стекнување на независност; - да го објасни Априлското востание во Бугарија; - да го опише ослободителното движење во Албанија.		
Миграции и емиграции од крајот на XVIII в. до Првата Светска војна	- да ги објасни причините (економски, воени, верски, лични), етничките промени кои настанаа кај балканските народи; - да ги опише последиците од миграциите		

<u>НАЈНОВО ВРЕМЕ</u> **Спротивности во Првата Светска војна**	- да ги разберат причините за спротивностите кои се појавија во меѓународните односи; - да го опише значењето на меѓународните конференции и создавањето на друштвото на народите; - да ја опише големата економска криза; - да го објасни национално-ослободителното движење во Индија и Кина.	Историски атлас, историска читанка слики, цртежи. Карта: свет, Европа Користи извори на знаење-прирачници, енциклопедии, индивидуални средства. графоскоп, организира трибина на тема: "Што носи војната" применува игровни ативности и асоцијации.	
НАУКАТА и КУЛТУРАТА во светот меѓу двете светски војни	- да ги разбере почетоците на новите научни погледи, развојот на техниката, и технологијата, развојот на културата.		
ВТОРА СВЕТСКА ВОЈНА	- да ја објасни поделбата на антифашисттичката коалиција; - да го претстави карактерот, резултатите и последиците од војната.		

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во наставно-воспитната работа, наставникот треба да ги применува сите методи кои ги познава, методиката на наставата по историја и да ги користи творечки. Активниот избор и примена на наставните методи: вербално-текстуалната, демонстративно-илустративната, експерименталната и комбинираната, овозможуваат да се определи текот на наставниот час, т.е. какви и кои активности треба да ги исполни наставникот и ученикот.

Успехот во наставата во најголема мера ќе зависи и од правилниот избор на разните организациони форми. Во зависност од карактерот, целта и задачите на наставната содржина, а тргнувајќи од конкретните услови во секое училиште, како и од местото и улогата на наставникот и ученикот, главно се користат фронталната, индивидуалната, групната форма, програмирана работа, индивидуализирана, работа во парови и сл.

Активности на наставникот

Наставникот, главно, е организатор на часот, тој определува кои методи и форми ќе ги користи, осмислува како и во кој дел од часот ќе ги примени. Тој е насочувач, постојано поттикнува дискусија, објаснува, подготвува избор на наставни и нагледни средства, цртежи, шеми, графикони, демонстрира, дава инструкции за работа, ја оценува работата на учениците и ги поттикнува на самооценување, ги активира на анализа, донесување на заклучоци, врши артикулација.

Активности на ученикот

Активната улога и позиција на ученикот во наставата, главно, се изразува преку поттикнување и развивање на соработнички однос меѓу наставникот и ученикот, преку учење со разбирање, самостојна работа, преку користење на бројни извори на знаења, преку проблемска настава. Активностите на ученикот треба да бидат насочени кон: следење, давање одговори на поставени прашања и поставување прашања, опишување, критичко мислење и откривање на причинско-последичните врски, давање на свој суд, правилно користење на македонскиот литературен јазик, анализа, заклучок, логичко размислување и индивидуална работа.

4.3. рганизација и реализација на наставата

Организацијата и реализацијата на наставата е во согласност со Законот за средно образование и Годишната програма за работа на училиштето. Наставата се организира во училница, кабинет или специјализирана училница со примена на нагледни средства и активности што ги подготвува наставникот. Во зависност од условите и можностите, наставата може да се организира и надвор, како теренска настава, посета на музеј, архиви, изложби, археолошки локалитети и сл.

4.4. Наставни средства и помагала

За успешна реализација на Наставната програма по историја, наставникот ќе користи наставни средства и помагала што се определени со Нормативот за нагледни средства по историја.

За успешна реализација на наставата, наставникот ќе користи аудиовизуелни средства: графоскоп, дијапроектор, кинопроектор, компјутер; ќе врши посета на историски локалитети, посета на музеи, архиви, изложби; ќе користи извори на знаења (Зборник на документарен материјал. монографии, прирачници, енциклопедии, методика на настава по историја, карти и сл.).

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГНУВАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следењето и вреднувањето на работата на учениците, секогаш треба да има стимулативен карактер, да мотивира и да се темели на систематска работа.

Наставникот по историја, ги вреднува усните одговори, писмените работи – домашни и училишни, рефератите, како и активностите кои ученикот ги покажува во текот на часот.

Еден од реалните инструменти за проверување и оценување на учениците е тестот. Оценката од тестот не смее да биде дефинитивна, туку напротив споредбена и да послужи за објективно заклучување на оценката.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни арактеристики на наставниците

Наставникот треба да зрачи со својот изглед , зрелост и значајна образовна улога, стручно-дидактичко методско знаење, способност за реализирање, оценување и усовршување на Наставната програма. Тој е лидер и менаџер во наставниот процес, организатор, креативец, планер и способен да остварува комуникација со

учениците, со соодветни стручни институции, работи со талентирани ученици и оспособен да применува современи форми, методи и постапки на работа.

6.2. Стандард за наставен кадар

За реализација на Наставната програма по историја за средно образование, потребни се наставни кадри кои имаат завршено студии по историја на: Филозофски факултет – Институт за историја VII-1.

6.3. Стандард за простор и опрема

Наставата ќе се реализира во училишта и други простории, со средства и потребна опрема, според Нормативот за настава по историја.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2001 година

7.2.Состав на работната група :

1. Јосиф Милчески, советник, Биро за развој на образованието, ПЕ -Гостивар
2. М-р Ѓоко Исајловски, професор во ДСУ “ Васил антевски-Дрен” – Скопје
3. Д-р Коста Аџиески, професор на Филозофски факултет – Институт за историја - Скопје
4. Љубомир Трајковски, стручен работник по историја – Велес.

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09.2001 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма за ***историја,*** ја одбори (донесе) ______________________________ со решение бр. ______________од ______________2001 година.